

N:o 159.

Af Herr P. Staaff: Derom att, för den händelse Herr Hammarhjelm:s motion, N:o 30, skulle bifallas, ett anslag af 20,000,000 kronor måtte ställas till Kongl. Maj:ts förfogande för att understödja anläggning af enskilda bibanor inom Stora Kopparbergs med flera län, med mera.

Med den rätt, som 55 § Riksdagsordningen bereder riksdagsman, att jemväl efter de 10 så kallade motionsdagarnes slut framställa förslag i förekommande ämnen, får jag, då Norrlands rätt på det närmaste är beroende under de af Herr C. Hammarhjelm i Första samt Herr A. Hedin i Andra Kammaren väckta motioner, angående statens öfvertagande af en mängd enskilda jernvägar, mot lösen, härmed, i afsigt att söka åt Norrland bereda rätt att i hänsigt till enskilda jernvägars anläggande hädanefter icke alldeles uteslutas från åtnjutande af fördelar, de der kommit det södra Sverige till del, erinra, att en sådan omtanke desto hellre erfordras, som efter det Norrlands stambana erhållit den nu bestämda rigtning — den må nu vara god eller icke god — intet annat medel numera finnes för förenämnda landsdels utveckling i möjligaste mån, än erhållandet af banor, sträckande sig från det inre landet till kusten, hvarigenom samband med stambanan också kan åt orterna beredas, utan hvilket samband stambanan blir utan all egentlig nytta för landet.

Herr Hammarhjelm har föreslagit, "att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:ts disposition ställa en summa af 30 millioner kronor, för att dermed på det sätt, med de vilkor och i den ordning, som Kongl. Maj:t finner lämpligt,

Bih. till Riksd. Prot. 1878. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 26 Häft.

för statens räkning inköpa sådana enskilda fullbordade jernvägar, hvilka Kongl. Maj:t efter pröfning af hvarje särskildt fall finner vara af fördel, vare sig i politiskt eller ekonomiskt hänseende, för staten att ega och trafikera i sammanhang med de af staten för egen räkning anlagda stambanor"; och

Herr *Hedin* har hemställt, "att Riksdagen ville anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes, så skyndsamt ske kan, låta genom sakkunnige män verkställa en så väl ekonomisk som teknisk utredning, om, i hvilken utsträckning och på hvilka villkor det må anses för staten fördelaktigt att förvärfva med statsbanorna i samband stående enskilda jernvägar samt vidtaga de åtgärder, hvartill en sådan utredning kan föranleda; samt att Riksdagen ställer till Kongl. Maj:ts förfogande de för ändamålet nödiga medel, hvilkas belopp jag anhåller, att Stats-Utskottet behagade föreslå".

Vid jmförelse mellan de båda motionerna märkes genast, dels att de trettio millionernas anslående och möjligen snaraste utgående för Herr *Hammarhjelm* utgjort ett väsentligt ändamål med motionen, men att deremot Herr *Hedin* ansett sjelfva åtgärden att inlösa de enskilda banorna vara för det allmänna fördelaktig och utgöra hufvudsaken, fastän han dock icke ansett saken så brådslande, att ju icke undersökning angående sjelfva åtgärdens ändamålsenlighet på förhand erfordras till ledning för de beslutande med hänsigt dertill, om och i hvilken utsträckning och på hvilka villkor banornas inlösning kunde anses vara för staten fördelaktig; hvarförutan Herr *Hammarhjelm* icke haft någon tanke på de orter och deras framtida öde, som allt hitintills i det närmaste saknat allt understöd från statens sida, i afseende på enskilda banors anläggande, då deremot Herr *Hedin*, med öppen blick för andra orters rättvisa kraf, åtminstone låtit sig angeläget vara att tänka på dessa orter och huru det skulle kunna för dem ställas så, att de åtminstone icke likasom helt och hållet afhändes all möjlighet att erhålla enskilda banor, en rättvisa, hvarför dessa orter böra egna Herr *Hedin* ett billigt och tacksamt erkännande, om än det måste medgifvas, att den af honom antydda utvägen för nya bibanors framtida åstadkommande genom staten, åtminstone för så vidt Norrland angår, må hända icke är den lyckligaste.

Jemte det jag nu tillika erinrar, att, med all aktning för Herr *Hammarhjelm*s obegränsade förtroende för Regeringen, som, efter hans åsigt, skulle erhålla full makt och myndighet att i Riksdagens ställe utvälja de enskilda jernvägsbolag, som borde med den ifrågasatta åtgärdens tillämpning hugnas, och bestämma villkoren för inlösningen, jag ändock håller för rigtigast och tryggast vara, att Riksdagen icke afhänder

sig dess naturliga rätt att i sista hand besluta öfver inlösningsfrågan i hela dess omfång, men, utan att för närvarande ingå i någon pröfning af motionerna, om hvilkas gagnelighet eller icke gagnelighet det torde blifva tillräcklig tid att, då frågan återkommer till Riksdagen, yttra sig, vill jag endast fästa uppmärksamheten derpå, att, om den praxis hädanefter finge göra sig gällande i följd af ett Riksdagens beslut, att bygandet af bibanor till stambanan skulle, på sätt Herr Hedin antydt, för framtiden bero på Riksdagen, så fruktar jag de banor blifva lätt räknade, som hädanefter komma att anläggas i Norrland. Det var icke allt för många år sedan, som man vid riksdagarne hörde påstås, att svenska staten borde upphöra med allt stambanabyggande, och än mer är att befara, det Riksdagen ej skall finnas villig att anslå medel till bibanors byggande. Af de förra Riksdagarnes så kallade nihilister finnas ännu allt för många kvar, att detta partis upphörande torde kunna motses, hvarjemte det är att befara, att bibanornas ändamålsenliga rigtning, om den icke får af de i bananläggningen intresserade bestämmas, kan komma att för framtiden, om icke helt och hållet förryckas, så åtminstone icke blifva den ändamålsenligaste.

I följd af hvad jag nu anfört, och i enlighet med min innerliga öfvertygelse, måste jag således, i hvad på mig beror, söka afvärja konsekvenserna af ett sådant beslut, hvarigenom anläggningen inom Norrland af lämpliga bibanor med något understöd af staten i en eller annan form skulle kunna för framtiden omöjliggöras; och får jag derföre, med återopande tillika af min likaledes innerliga öfvertygelse derom, att staten icke skall behöfva inom de norra orterna inlösa några jernvägar med ruinerade affärer eller, med andra ord, att de jernvägar, vare sig stambanor eller bibanor, som derstädes anläggas i den rigtning hela befolkningen åstundar, skola fullkomligen bära sig och sålunda aldrig tillskynda hvarken staten eller enskilda långifvare den ringaste förlust och sålunda ej heller för framtiden, om de med lämpligt understöd blifvit byggda, tillskynda staten nödvändigheten att inlösa desamma eller på annat sätt mellankomma för deras uppehållande.

Då emellertid det torde vara oundgängligt, att, vid afgörandet af frågan om staten bör öfvertaga enskilda jernvägar, det på samma gång må bestämmas, huru för framtiden skall tillgå med åstadkommandet af nödiga bibanor inom norra orterna, så får jag nu vördsamligen föreslå, för den händelse att på ett eller annat sätt Herrar Hammarhjelm och Hedins motioner skulle vinna framgång, att Riksdagen måtte, om Herr *Hammarhjelm*s motion till större eller mindre del bifalles, samtidigt

besluta, att ett anslag af tjugu millioner måtte ställas till Kongl. Maj:ts förfogande, för att understödja anläggningen af sådana bibanor, som inom Stora Kopparbergs, Gefleborgs, Vester-Norrlands, Vesterbottens, Norrbottens och Jemtlands län kunna komma i fråga att af enskilda anläggas, för att underlätta samfärdseln mellan det inre landet och kusten eller för att med stambanan, der sådan finnes, förena aflägsnare, odlade bergsbruksidkande eller industriellt utvecklade trakter;

Men, om Herr Hedins motion skulle till större eller mindre del bifallas, Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t samtidigt anhålla:

a) att åt den komité, som i sådant fall kan varda förordnad, uppdrages att efter anställd undersökning utlåta sig derom, hvilka åtgärder böra, derest inlösningsåtgärden skulle tillstyrkas, vidtagas, för att åt Norrland eller ofvan uppräknade provinser förvara rättigheten och möjligheten att erhålla statsunderstöd i en eller annan form för af befolkningen nödige ansedda bibanor, utan att vid bestämmandet af riktningarne underkastas något tvång; och

b) att komiténs betänkande så i ena som andra hänseendet måtte vid nästa riksdag tillhandahållas Riksdagen, jemte det att Kongl. Maj:t i sådant fall behagade aflemna det förslag i ämnet, hvar till skäl kan förefinnas.

Stockholm den 26 Mars 1878.

Pehr Staaff.